

DİĞERLERİ

Mahir Ünsal Eriş

İllüstrasyonlar:
M.K. PERKER

© KARAKARGA YAYINLARI 313

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

DİĞERLERİ

Mahir Ünsal Eriş

Genel Yayın Yönetmeni: Mustafa Kutlukhan Perker

Yayın Koordinatörü: Mesud Ata

Editör: Seçil Epik

İllüstrasyonlar: M.K.Perker

Reklam ve Tanıtım Müdürü: Bilgen Ülgen

1-3. Baskı: Ekim 2020

4-5. Baskı: Nisan 2021

ISBN: 978-625-7217-08-8

*İmtiyaz Sahipleri: Yelda Cumaloğlu, Mustafa Kutlukhan Perker
KaraKarga Yayınları, Destek Yayınları'nın alt kuruluşudur.*

Yayıncı Sertifika No: 13226

Adres: Abdi İpekçi Cad. No 31/5

Nişantaşı / İstanbul

Tel: (0 212) 252 22 42

Fax: (0 212) 252 22 43

 karakarga.com

 info@karakarga.com

 karakargayayinlari

 karakargayayinlari

 karakargayayin

Baskı: Deniz Matbaa Mücellit

Adres: Maltepe Mahallesi Hastane Yolu,

Sokak No 1/6 Zeytinburnu - İstanbul

Tel: 0 212 613 30 06

Matbaa Sertifika No: 48625

Kemal Tahir'in kıymetli hatırasına..

“Gökyüzü berrak
ılık
ve bahtiyardı.
Ahşaptı mahallenin evleri:
boyasız
kararmış
fakat temizdiler.
Yalnayak bir kız çocuğu bir taş merdiveni yıkamaktaydı.
Hani
öyle geliyor ki
insana;
burası bir dünyanın sonu
bir dünyanın başlangıcıdır
(...)”

1.

Mahalle güzel. Mahalle sakin ve samimi görünüyor. Sokaklarında top oynayan, ip atlayan çocukları, bağıarak dolaşan yoğurtçuları, kalaycıları, hurdacılarıyla, tıngır mıngır geçen at arabaları, camdan cama çekilmiş iplere serili çamaşırlarıyla kendi mahallesine benziyor. Tren var, büyük nimet. Sirkeci'den banliyöye atladın mı on dakikaya evdesin. Deniz de yakın, her şeyiyle güzel bir mahalle. Nezihliğine de nezih, kendi halinde bir aile muhiti. Aslında razı, içi rahat. Ama yine de arkadaşlarla bir konuşmalar mıydı? Bir tatsızlık olmasın sonra. Hem İstanbul tanıdıkları, bildikleri yer değil ki. İnsan kısım kısım, yer damar damar, demişler. Kavun değil ki dibini koklayasın. Belki bir yol gösterirlerdi. “Buraları sizin yaşayacağınız yerler değil,” diyecekleri tutardı. Hem bu mahalleler kimin elinde? Yarın öbür gün önlerini kesivermesinler mahalleye girerken. Kapıya dayanmasınlar? Arkadaşlarla bir

konuşsalar, onları haberdar etseler, böyle kafalarına göre iş yapmasalar daha iyi olacaktı. Kırk kere söyledi bunu Cahide'ye. Oralı olan kim, her seferinde, "Kızım kötü bir şey mi yapıyoruz, başımızı sokacak bir göz odanın peşindeyiz işte," deyip geçiştiriyordu. "Yurtta faşistlere yem olsak daha mı iyi? Şu iş bir hallolsun, ben onlara lisanımünasiple anlatırım her şeyi etraflıca." Peki, öyle olsun diye razı oluyordu Sacide. Tabiatı böyleydi, hayatını makul izahatlarla güdülen bir seyre bırakmayı severdi. Önünde dikildikleri bu konak eskisi ahşap binanın kapısını çalmak üzereyken bunları düşünmek için çok geçti artık.

Cahide tez canlı, meraklı ve belki de haddinden fazla sokulgan bir kızdı. Her şeyi aceleye getirmeyi sever, bir işi kendi faydasına görüyorsa asla geri durmaz, köprüyü geçene kadar dayı denecek kaç ayı varsa hepsinin hakkından gelmeyi maharetle becerirdi. Üst sınıflardan Azniv diye bir kızın peşinde geziyordu epeydir. Genç kıza kendini imtihanlara hazırlatıyor; eski defterlerini, notlarını alıp oradan ders çalışıyordu. Memlekete gidip geldikçe zeytinyağı ve incir getirip Azniv'e vererek meşrebince teşekkür ediyordu. Azniv iyi bir kızcağızdı. Ermeni kızlarını pek okutmazlardı ya, babası Dikran Usta inat etti. "Okuyacak benim çocuklarım," dedi. Oğlanın pek yıldızı barışmadı okulla, onun hevesi marangozluğaydı. Ama Azniv okudu. Takdirnameler ala ala bir solukta bitirdi bütün okullarını, sonra da tıp fakültesine girdi. Seneye de doktor çıkacak kısmetse. Cahide'yi de fakülteden tanıyor Azniv. Bu evi de onlara Azniv haber verdi zaten. Kimselere karışmaz orta halli bir aile, eskice de bir konak.

Birkaç odalarını böyle itimat ettikleri konu komşunun adıyla gelene pansiyona veriyorlar. Kendileri de evde oturuyorlar. Cana yakın, kadir bilir, muhabbet bilir insanlar.

Öğrenci Birliği'nden arkadaşların arkasından, onlara haber etmeden böyle iş çevirmekten ötürü Sacide'nin içi biraz huzursuz. Ama artık olan olmuş. Gelip kapının önünde durmuşlar, elleri kapı tokmağına ermiş bir kere.

Mermer merdivenlerinde dikildikleri bina, eskinin zengin, mutlu ve şatafatlı günlerini gıcırdayan iskeletinde gençlik anıları diye saklayan bir ahşap kâşaneydi. Şimdiki haliyle soba başında dizlerini ovalayarak inleyen bir haminneyi hatırlatsa da gençliğinde çok canlar yaktığı, güzelliği ve asaletiyle çok parmaklar ısırttığı belliydi. Kıyıda tren hattı ve sahil yoluyla ayrılan evin cumbalı ikinci katından ve her nedense gayet esrarengiz görünen çatı katı kulesinden benzersiz bir deniz manzarası izlenebiliyor olmalıydı. Bitişindeki binalar çekilirse yıkılacakmış gibi yorgun görünen harabezar, kararmış tahtaları, hafif eğilmiş karkası ve yan komşularıyla iki yandan koluna girilmiş bir acuzeye benziyordu. Denizden vuran rutubet bu zavallı evin cephesini çürütüp karartmıştı. Üç kuruşa oda tutmanın o kadarcık da mihneti oluversin. Ne gelir elden.

Cahide, kapının pirinçten "haremlik" tokmağını üç kez kararlı şekilde vurunca camı vitraylı kapının ardında kütleli bir ağırlığın ahşap zemini zangırdatarak yürüme sesi duyuldu. Ardından müzikli bir "Geldim!" nidası yükseldi. İşitilen kadın sesinde cana yakın bir gamsızlık, sevecen bir bıkkınlık titreyişi hissediliyordu. Daha açılmadan, kapının aralığından

görünecek kadının, etlerini çalkalaya çalkalaya, terliklerini sürüye sürüye gelen, yayvan, değirmi yüzü, kısa boylu, kalın bilekli, tombul ve orta yaşın biraz üstünde bir madama olduğu anlaşılıyordu. Kapı açıldı. Hakikaten de tam isabetti. Otuzlarının sonuna doğru, saçları gece karası, apak tenli, tombulca bir Ermeni kadını. Fakat sıhhten gürbüzleşmiş, yanakları kan dolmuş bir semizlik değil hep aynı şeyleri yiyen yoksullara has kof bir şişmanlıktı kadınıninki.

Kapı aralığında ansızın beliren bu akça pakça toparlak yüzü görünce ne diyeceğini bilemedi Cahide bir an. “Bonjur madam,” deyiverdi. Kadın bu söze karmakarışık bir ifadeyle öylesine şaşırıldı ki kızların yanlışı geldiklerini hatta bonjur dediklerine göre turist olabileceklerini düşündü. Cahide kadının şaşkın ifadesinden vazife çıkarıp devam etti. “Madam Hayganuş’a bakmıştık.” Kadın bu kez de madam denmesine şaşırmış gibi, kendisine sorulan bir adı çıkarmaya çalışıyormuşçasına iki kez, “Hayganuş” dedikten sonra “Benim, buyrun?” diye sorarcasına açtı gözlerini. Cahide araya girip meseleyi aydınlattı. “Azniv *kuyrig* gönderdi bizi. Sizin malumatınız olacaktı. Pansiyon için.” Genç kızın sözü bitince sanki güneşi perdeleyen bulutlar çekilmiş gibi bir aydınlık yayıldı Hayganuş’un yüzüne. “Haa... Buyurun, buyurun tabii,” diye irice gövdesini kenara çekip kızlara yol açtı.

Kızlar içeri girdiler. İki kapı arasındaki taşlıkta ayakbalarını çıkarıp genişçe bir sahanlığa geçtiler. Hayganuş’un önlerine sürdüğü terlikleri ayaklarına takıp bastıkça zemin döşemesini inleten geniş kalçalı ev sahibelerinin ardı sıra yürüdüler, iki penceresiyle tren yoluna ve yan sokağa bakan

oturma odasına geçtiler. Bu oda, evin eski sefahat zamanlarını görmüş ve her nasılsa satılmadan bugüne kalabilmiş birtakım eşyanın yanı sıra, yaşanan güne ait, yeni ama düpedüz dar gelirliliği yansıtan ilavelerle ailenin keder uyandıran tarihini göstermeye çabalıyor gibiydi.

Geçtiler, oturdular. Pencerelemin olduğu duvarların dibinde kumaşı kadifeyi andıran yeşil, iri, iskandinav koltukları vardı. Bu koltuklar daha yeni ve heybetli göründüklerinden sanki daha esaslı misafirlere tahsis edilmiş hissi uyandırdığı için çekinip zenginlik günlerinden kalma arnuvo sandalyelerinin ucuna ilişiverdiler. Ev sahibi kadın, hiç beklenmedik bir zamanda ortaya çıkan misafirlerin fitilini ateşlediği, gülünç görünen bir telaşla elini kolunu koyacak yer bulamıyordu. “Buyurun, buyurun,” deyip kızları yerleştirdikten sonra bir an için otursun mu oturmasın mı bilemedi. Kapının sövesine genişçe kalçasını dayamış öylece beklerken kurtuluşu buldu. “Kahve,” dedi. “Kahve içersiniz?” Cahide, “Zahmet etmeyin,” diyecek oldu. Hayganuş, zahmetin lafını bile ettirmeden kahveleri nasıl içeceklerini öğrenip acelesi tutmuş hareketlerle zemini döve döve mutfığa gitti. Kızlar odada yalnız kaldılar.

Sacide'nin santim santim, karış karış her köşesini kaydeden dikkatli gözlerle incelemeye koyulduğu oda, içindeki bunca eşya kalabalığına rağmen epey ferahtı. Uzun, kör duvarda üç kapılı camlı bir gümüşlük vardı. Kimi yaldızlı kimi pişmiş toprak kadeh takımları raflara şık bir nizamla yıllar önce yerleştirilmişler ve o günden beri yazısız bir kanun gereği hep aynı yerlerine konuyorlardı sanki. Üç vitrinin üçünün de geniş orta raflarına küçük çerçeveleri içinde İsa ve

Meryem ile bebeğini gösteren yağlıboya tasvirler konmuştu. Bunların dışında tüm vitrin sayısız ıvrı zıvırla doluydu. Büyükten küçüğe art arda dizilmiş cam filler, porselenden Eros biblosu, sathına her biri U harfinin bir başka biçimi gibi görünen Ermeni yazısıyla dualar işlenmiş bakır çanak; oturur halde konmuş, sırtüstü devrilince gözünü kapatan oyuncak bebek, oyma ağaçtan bir Truva atı biblosu, çok uzun zaman önce gönderildiği kağıdının sararışından belli, Ahtamar Kilisesi fotoğrafı, Ermeni yazılı bir kartpostal; üstüne kocaman haç ve türlü bezemeler işlenerek kilise kapısı şekli verilmiş bir pirinç levha ve bir sürü minyatür bakır kapacak...

Kapıdan girince sağ duvarda kapağının çoktandır açılmadığı örtü serilip üzerine öteberi konmasından anlaşılan bir duvar piyanosu vardı. Bu piyanonun üstünde duvarda, eskilerin rahibe işi dediği sık etaminle işlenmiş büyükçe bir “Son Akşam Yemeği” tablosu vardı. Çerçevesinin köşesine ucunda tahtadan haç bulunan uzunca bir tespih iliştilmişti. Pencerelerin aralarındaki duvarlara ise üzerine Milliyet gazetesi logosu vurulmuş bir saat ve hemen tüm evlerde aynısı ya da benzeri bulunan “Ağlayan Çocuk” tablosu asılıydı. Ağır koyu yeşil kadife perdeler koltukların rengiyle pek uyumlu sayılmasalar da fena görünmüyorlardı. Odanın her yerinde, zigonların üstlerinde, koltuk kolçaklarında, piyanonun kapalı duran tuş takımının ve bir kenarda duran lambalı radyonun üstünde, vitrinin camdan raflarında, ortadaki sehpanın sathında hep ama hep danteller vardı. Bunlar özenle işlendikleri belli, eski zamanlardan kalma bir sararmışlığı belli belirsiz gösteren incecik, şık dantellerdi. Her birinin örneği

diğerinden dikkat çekecek kadar farklıydı.

Bir başka duvarda fotoğrafta renklendirilmiş eski bir fotoğrafta büyüğü oğlan, ondan üç dört yaş küçüğü kız çocuklu bir karı koca vardı. Tozlu potinler ve redingot giymiş adam, ön düğmeleri sıkı sıkıya ilikli oturmuş, kız çocuğunu dizine koyup tek eliyle kavramıştı. Kadın adamın sağ omzunun arkasında, elini bu omuza koyarak dikilmiş, gülümsüyordu. Oğlansa babasının kız kardeşten boşta kalan dizinin yanında fotoğraftan bağımsız biriymiş gibi, oraya sonradan konmuş gibi müstakil, ayakta duruyordu. Fotoğrafta tek gülümseyen anneydi. Baba kaşları çatık, ciddi; kucaktaki kız ve fondaki ferforje stüdyo dekorunun önünde dikilen oğlan şaşkın hatta ürkekti. Fotoğraftan mevsimin güz ya da bahar olduğu anlaşılıyordu. Oğlanın beyaz gömleğinin üstünde sarıya boyandığı için kum rengi duran bir süveter, kızda ise pembeye boyanmış ince bir hırka vardı. Sacide, “Kim bilir gerçekte ne renkti hırka, belki de beyazdı?” diye düşünürken ev sahibi kadın sarsıntılıyla döndü. Kızların önlerine sürdüğü zigonlara kahveleri bıraktı. Kendi fincanını da ortadaki sehpaye koyup şefkatli bir sıcaklık vadeden irice cüssesini İskandinav koltuğa sırtından bir çuval devirir gibi bıraktı. Belli ki mutfakta kahve yaparken sakinleşmiş, nasıl konuşacağını kafasında toparlamıştı.

“Demek Azniv’in arkadaşlarısınız,” diye girdi lafa. “Azniv bizim kızımız gibidir. Elimizde büyüdü, şuncacıktı. Ama güzel okudu, maşallah.” Bu son cümleyi mırıldanır gibi, ağızından kaçırır gibi yarım yamalak söylemişti. Cahide hemen atıldı, sözcülüğü ele almıştı. “Evet,” dedi “Tıp fakültesinden.

Bizim üst şubelerimizde Azniv *kuyrig*.” Hayganuş’un tıp fakültesi hakkında konuşacakları hemen bitmişti. Sacide’ye döndü, “Siz de mi tıbbiyeden?” diye sordu. Sacide sahne sırası kendisine gelmiş bir uvertür gibi yapmacık görünen telaş ve mahcubiyetiyle “Yok, efendim,” dedi. “Ben edebiyattayım.” Sacide’nin lafı biter bitmez Cahide, bir izahat gerekmiş gibi atıldı. “Arkadaşım bizim fakülteden değil ama Azniv abla tanır onu da. Benim talebe yurdundan arkadaşımdır.”

Hayganuş bu tefferruatla pek ilgilenmemişti. Kahvesinden bir yudum alıp arkasına yaslandı. “Çok güzel, çok güzel.” demekle yetindi. Hayganuş’un bu işin önünü arkasını ayıracak hâli yoktu zaten. Evde biri yatalak, biri yarı deli iki ihtiyar yalnızca terzilik parasıyla doymuyor; bir hastane kapısından girilse çocuk doktorları, dahiliyeci, hariciyeci, kalpçi, bevlileyici insanın canını alacak gibi bekliyordu. Odalardan birini genç bir öğretmenle karısına pansiyona vermişlerdi. Öbür odayı da bu kızlara verirse biraz beli doğrultacaktı. Annesi yatalak düştüğünden beri ana-babasının odasında yatıp kalkıyordu Hayganuş. Kendi odası da boşa çıkmıştı böylece. Babası zaten çatı katındaydı. Bu iki kız Hayganuş’un odasında gül gibi yaşayıp giderdi.

Kızlar konuyu bir an önce eve getirsin diye bekledi. Ama çekingendiler. Hiçbir şey söylemeden, ayak parmaklarını içe kıvrımış, öyle mahcup oturmuş usul usul kahvelerini yudumluyorlardı. Sohbeti yeniden başlatmanın konuyu sadede getirmeyi hızlandıracağını düşündü Hayganuş. “İstanbul musunuz, dışarıdan mı geldiniz okumaya?” diye sordu. Cahide atılıp “Ben Bandırmalıyım,” dedi. Sonra bu izahatin